

НОТАРИАЛНА КАМАРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
гр. София, ул. "Пиротска" № 7, тел.: (359 2) 980 99 32, тел./факс: (359 2) 986 77 35,
E-mail: chamber@notary-chamber.org, <http://www.notary-chamber.org>

19

Изх. № 116/12.02.2008 г.

**ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Г-Н РУМЕН ЯНКОВ**

На Ваш № 21/к. д. 10/2007/25.01.2008 година

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Съветът на нотариусите от името на Нотариалната камара на Република, България, поддържа искането на 53 народни представители от XL Народно събрание за установяване противоконституционност на чл. 3 ал. 2 от Закона за данък върху добавената стойност, в частта му относно израза „както и упражняването на свободна професия включително на частен съдебен изпълнител и нотариус” и изразява следното становище, което преди всичко има за цел да изтъкне особеностите на нотариалната дейност и да посочи разликите и приликите ѝ с останалите дейности, като предлага диференциран подход по отношение на тях при разглеждането му.

Становището на Нотариалната камара не се различава от предходното дадено по конституционно дело № 1/ 2007 г. поради факта, че през изтеклия период не са настъпили правнорелевантни промени в нотариалната дейност. В настоящото становище си

позволяваме да представим на Вашето внимание и аргументи от позицията, дадена от Министерство на правосъдието, относно нарушение № 2007/2222 по описа на Европейската Комисия, касаещо правото на свободно установяване. Позицията представлява един задълбочен преглед при упражняване на елементи на публична власт от страна на нотариусите, характеристиките на охранителните актове и сравнително-правен анализ на нотариалната и съдебна функция.

За да се изясни следва ли да се дължи ДДС за удостоверяванията, извършвани от нотариусите, би трябвало да се установи допустимо ли е нотариалната дейност да бъде предмет на регулиране от нормите на ЗДДС и по специално доходите от нея. Следователно, на първо място бихме искали да посочим каква е същността на дейността на нотариуса, на нотариалното право и нотариалните производства, същността на данъка върху добавената стойност и противоречието на атакувания текст с чл. 60 от Конституцията, а на второ място същността на отношенията между гражданите и нотариуса.

I. Нотариусът е орган на държавна удостоверителна власт и следва да бъде причислен към съдебната. *„Българското нотариално законодателство, опряно на доктрината и юриспруденцията, изхожда от схващането, че нотариалните удостоверявания са проява на държавна удостоверителна власт, която има за предмет изрично изброени от закона гражданскоправни актове и обстоятелства, и упражняването на която е възложено на точно определени от закона нотариални органи. Сред тях най-важен, с оглед на общата му материална нотариална компетентност е нотариусът-юрист, на когото министърът на правосъдието делегира ad personam нотариална компетентност.“* (цитат от изготвената от Министерството на правосъдието Позиция на Република България относно нарушение № 2222/ 2007 г., по описа на Европейската Комисия). След последните реформи нотариусите са организирани като свободна професия, но това не промени същността на тяхната дейност и не я направи независима икономическа дейност. Следователно, подвеждането на упражняваната от нотариуса дейност под хипотезата на чл. 3, ал. 2 от ЗДДС противоречи на определението, дадено в алинея 5 /пета/ на същия член, където изрично са изброени лицата, които не са данъчно задължени. Нотариусът е орган на държавна власт, без оглед на своето служебно положение, т.е. може да упражнява нотариалната дейност, както като свободна професия, така и като държавен чиновник. И в двете хипотези той е носител на една и съща

обществена функция и се характеризира със своята компетентност - лице, на което е отдадено от държавата субективно публично право /власт/ да удостоверява в писмена форма извършени пред него частно правни изявления. Тази функция се регулира от съвкупност от правни норми от нотариалното право, в двете му форми: А/ организационно, уреждащо служебното положение на нотариуса и неговите служебни права и задължения като държавен орган чрез Закона за нотариусите и нотариалната дейност, който е от типа закони, регулиращи обществените отношения, свързани с организацията на съдебната власт и Б/ процесуално нотариално право, уреждащо нотариалното производство, фактически състав и правни последици на нотариалните удостоверявания - ГПК - "Охранителни производства". Нотариусът не може да бъде приравнен нито на предприятие, нито на производител, търговец или друго лице предоставящо услуга, защото неговото качество е точно и ясно определено от цитираните по-горе нормативни актове.

„Нотариусът не изпълнява роля на обикновен регистратор, а осъществява напълно самостоятелна по своя характер дейност. Нещо повече – действията, които той осъществява не могат да бъдат осъществявани от друго лице, освен от определени публични органи в ограничени и изрично предвидени от закона случаи¹, като за част от правомощията му неговата компетентност е изключителна и неотменима (изповядване на сделка с недвижими имоти частна собственост², изготвяне на нотариални завещания и др.)” (цитат от изготвената от Министерството на правосъдието Позиция на Република България относно нарушение № 2222/ 2007 г., по описа на Европейската Комисия).

Абсурдно е да се твърди, че удостоверяванията по нотариалното производство са вид стока или услуга по смисъла на чл. 6 и 8 от ЗДДС. При анализ на същността му следва да се подчертае, че то представлява охранително производство по безспорна съдебна администрация /вж. Ж. Сталев, „Българско гражданско процесуално право”, 2001 г., стр.

¹ Глава VI (чл. 81 до чл. 84), както и чл. 48 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност предвиждат хипотезите, при които се делегират нотариални правомощия на заместващи публични органи – това са органи на съдебната власт (съдия по вписванията), на местната администрация (кмет на населено място) или български дипломатически и консулски представители в чужбина. Особена е хипотезата, при която извън териториалните граници на страната капитаните на кораби, осъществяващи върховния авторитет по време на плаването, могат да извършват някои нотариални функции (чл. 91, ал. 3 и 4 от Кодекса на търговското корабоплаване).

² Доколкото за имотите държавна собственост нотариалните функции във връзка с придобиването, учредяването, изменението или прекратяването на вещни права се извършват от областния управител, съгласно Закона за държавната собственост, а за тези, които са общинска собственост – от кметовете на общини, съгласно Закона за общинската собственост.

829-831/. За това производство се прилагат всички норми на ГПК за охранителните производства, както и специалните норми в ГПК под заглавие “Нотариални производства”. Нотариални са производствата, които се започват пред нотариуса, водят се от него и целят издаване на нотариални удостоверявания, материализирани в нотариални документи, имащи характера на официални удостоверителни документи. *„Систематичното място на правната уредба на нотариалните производства е в същия закон, в който е и уредбата на останалите основни съдебни охранителни производства - ГПК. Общо те представляват част от цялостната система на охранителните производства по българското право. С оглед на това нотариусът и съдът са процесуално обвързани да осъществяват своите правомощия във връзка с безспорните производства по еднакъв начин, т.е. по реда на една и съща процедура. В този контекст, може да се възприеме, че функцията на съда по нотариалните производства е преотстъпена ex lege за осъществяване от нотариусите.”* (цитат от изготвената от Министерството на правосъдието Позиция на Република България относно нарушение № 2222/ 2007 г., по описа на Европейската Комисия). Няма норми извън посочените в ГПК, а още по-малко от стопанското право, които да регулират това производство и които да дават основание за съмнение в неговия характер като безспорно съдебно. В подкрепа на тази позиция следва изрично да се посочи, че съгласно закона, при липса на нотариус в определен район или когато нотариусът отсъства, неговите функции се изпълняват от Съдията по вписване. Тоест ако приемем, че би следвало да се начислява данък върху таксата за нотариално удостоверяване на нотариуса, то би следвало да се начисли такъв и за таксата, която се събира от Съдията по вписване за същото удостоверяване, което би довело до противоречие с принципа за равнопоставеност на гражданите пред закона и в различните населени места гражданите ще бъдат облагани или освободени от данък с оглед субекта, упражняващ нотариална дейност. Същевременно, ако се следва наложената от ЗДДС порочна и противоконституционна логика, би следвало да се въведе данък добавена стойност и за всички други охранителни производства, регулирани от ГПК, чл. 436-498 (чл. 542- 604 в сила от 01.03.2008 г.), като вписване на юридически лица, обявяване на отсъствие и смърт, установяване на факти. Таксите, заплащани по тези производства са съдебни такива и са освободени от данъци. Принципът, установен в данъчните закони е, че би следвало да е налице еднакво данъчно облагане за приходите от една и съща дейност. Изправени сме пред опасността за въвеждане на един двойствен и

несправедлив режим на данъчно облагане, което облагане ще бъде различно върху таксите за една и съща държавна функция. Таксите за нотариалните производства се регламентират с наредба, както и всички останали съдебни такси при строг контрол и преценка на държавата. Нотариалното удостоверяване не е услуга, а производство по безспорно съдебно администриране, а таксата не е цена по смисъла на ЗДДС. Данъка върху добавената стойност е косвен, многофазен и некумулятивен данък, който се начислява при потребление на стока или услуга, на всеки етап от реализацията ѝ и се включва еднократно в крайната цена. Ето защо, нотариалната дейност не може да бъде характеризирана като стопанска или като дейност на обикновено физическо лице, тъй като когато държавата осъществява своята функция пряко или по делегация тя не създава принадлеен продукт.

II. С оглед на гореизложеното гражданите участници в нотариалното производство е неправилно да бъдат наречени потребители, тъй като те в случая не потребяват услуга. Те, изпълнявайки задълженията си по чл. 60 от Конституцията, търсят съдебно съдействие на основание чл. 56 от Конституцията за упражняване на техните граждански права, гарантирано им от държавата по силата на обществения договор, който са сключили с нея. Охранителният акт, който се издава, наречен нотариално удостоверяване, не материализира услуга, а представлява писмено свидетелстващо изявление на нотариуса, издадено в пределите на неговата компетентност, по ред предписан от закон, което установява с обвързваща доказателствена сила удостоверените обстоятелства. Така при липса на спор гражданите получават защита на техните права и превенция срещу спор относно тях. В случая, текста на чл. 3, алинея 2 от Закон за данък върху добавената стойност представлява отказ на държавата да изпълни задълженията си по начина установен в Конституцията. Променят се условията на обществения договор, материализиран от нея, като се въвежда нов косвен данък на база, различна от доходи и имущество, което съгласно решение на Конституционния съд от 20.06.1996 година по к. д. № 9/1996 г. е противоконституционно.

В тази насока е развитието на европейската нормативна практика, като настоящето становище е изготвено и в съответствие с Директива на Европейския съюз 2006/123/СЕ на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година относно услугите на вътрешния пазар, която изменя нормите във всички досега приети в тази насока директиви и изрично приема, че дейността на нотариусите и частните съдебни изпълнители,

на които държавата е делегирала функциите си се явява извън сферата на услугите и търговската дейност.

С УВАЖЕНИЕ,

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НОТАРИАЛНА КАМАРА НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: /п/**

Димитър Танчев